

2 pav. Tyrimų metu rasti plokštinių koklių fragmentai. S. Charževskio nuotr.

Fig. 2. Fragments of flat stove tiles.

3 pav. Tyrimų metu rasti ypatieji radiniai: 1 – Austrijos kariuomenės M1895 durtuvas Manlicherio šautuvui; 2 – Lenkijos karalystės Jono Kazimiero 1663 (?) m. ortas. L. Kajotos nuotr.

Fig. 3. Special finds: 1 – a bayonet of a Mannlicher M1895 used by the Austro-Hungarian army; 2 – a Polish ort of John II Casimir Vasa minted in 1663 (?).

sluoksnio storis siekė iki 3 m gylio šulinių ir kamerų vietose, kitur jis siekė 1,3–2,3 m. Tirtų trasų vietose buvo fragmentiškai išlikęs 5–30 cm storio eolinio smėlio horizontas, žemiau kurio glaudėsi 5–10 cm storio pilko smėlingo grunto horizontas be radinių – tikėtina, kad tai pirminis paviršius. Šie sluoksniai geriausiai išlikę Aguonų g. 22 naujai statomo pastato aplinkoje.

Atsižvelgiant į šių ir S. Rutkovskio 2022 m. atliktų detaliųjų tyrimų rezultatus, tikėtina, kad šioje kiemo dalyje kultūriniai sluoksniai buvo sunaikinti XX a. viduryje–pabaigoje, kai buvo statomi greta esantys administracinės ir gyvenamosios paskirties namai ir įrengiami inžineriniai tinklai. Atidengtas itin suardytas palaidojimas priskirtinas prie ne kartą tyrinėto Aguonų gatvės senkapio.

Tyrimų metu rasta 459 masiniai ir 8 ypatieji radiniai, datuojami XVI a. pabaiga–XX a. 5,23 % masinių radinių sudarė koklių fragmentai (2 pav.), 55,77 % puodų, 25,49 % puodynių. 25,70 % buitinės keramikos buvo dengta žalios spalvos glazūra, 14,81 % – rudos. Rasta viena moneta – Lenkijos karalystės Jono Kazimiero 1623 (?) m. ortas (3 pav.).

22 Aguonų Street

In 2023, detailed excavations and a field survey were carried out at 22 Aguonų Street in Vilnius, covering 227.98 m^2. The excavations comprised 2 trenches (210.5 m^2); the survey method was used for one narrow trench and one pit (17.48 m^2) (Fig. 1). The natural soil was reached in a 136.14 m^2 area, at H_{abs} 134.10–135.50 m. The excavations determined that the cultural layer on this side of the plot had been destroyed during utility network installation in the second half of the 20th century. The only surviving archaeological evidence was situated alongside the carriageway of Aguonų Street and consisted of a disturbed burial and a feature that were cut into the natural layer at H_{abs} 134.37–137.41 m and yielded no finds. The site assemblage comprised 459 mass finds (Fig. 2) and 8 special finds (Fig. 3) dating from the end of the 16th to the 20th centuries.

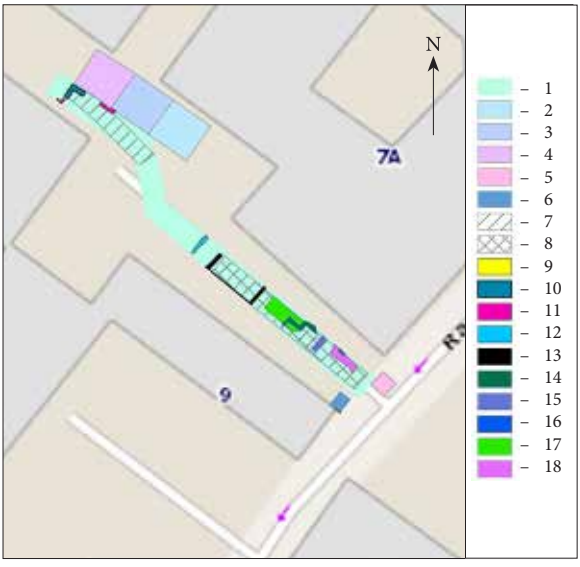
Martyna Remenčiūtė,
Simona Čepelytė

Raugyklos gatvė 9

Archeologiniai tyrimai vykdyti vidiniame kieme tarp Plačioji g. 6, Raugyklos g. 7A ir Raugyklos g. 9 sklypų. Tyrinėta teritorija yra

prie vienos iš senesniųjų Vilniaus gatvių, plytėjusių už Rūdninkų vartų ir ėjusių per buvusį Rūdninkų priemiestį. 1503–1522 m. pastačius Vilniaus miesto gynybinę sieną, tiriamojo sklypo vieta liko užmiestyje. Netoliese buvo gynybinės sienos Rūdninkų vartai. Gynybinės sienos artumas liudytų, kad XVI a., kol ji buvo funkcionalus gynybinis įtvirtinimas, pastatai šalia dėl apšaudymo lauko veikiausiai nestovėję. Ankstyviausias užstatymas, kuriam galėjo priklausyti ankstyviausios aptiktos struktūros, yra matomas 1737 m. Fiurstenhofo Vilniaus miesto plane. Jame vaizduojami palei kelią, vedusį nuo Rūdninkų vartų, išsidėstę pastatai su jiems priklausančiais daržais ar laukais. Taip pat verta paminėti, kad šiame plane matomi ir XVIII a. pradžios Rūdninkų priemiestį nuniokojusio gaisro padariniai – prie kelio į Slaniną pažymėti sudegusių pastatų likučiai. Dabartinis sklypo užstatymas pradėjo formuotis XIX a. II pusėje. 2022 m. nugriautas sklypo ŠV dalyje buvęs pastatas, kuriam buvo priskirtas Raugyklos g. 9 adresas, pastatytas XIX a. II pusėje–XX a. pradžioje.

Raugyklos g. 9 detaliai tirtos penkios bendro 224 m^2 ploto perkasos ir žvalgyta viena 3 m^2 dydžio iškasa (1 pav.). Sklypo paviršius fiksuotas H_{abs} 122,49–123,60 m (žemėjantis PR kryptimi). Nustatyta, kad sklype iki 1,15–2,56 m gylio slūgso XX a. viduryje–pabaigoje suformuoti piltiniai grunto sluoksniai (menkiausiai susiformavę PR sklypo dalyje, labiausiai – ŠV). Žemiau jų glūdi apie 50 cm storio XVII a. vidurio–XVIII a. pradžios sluoksnis, žemiau jo glaudžiasi apie 30 cm storio XVII a. I pusės–vidurio sluoksnis. Jie netolygiai susiformavę, geriausiai išlikę sklypo ŠV dalyje. PR dalyje žemiau XX a. suformuotų grunto sluoksnių tirti 0,1–1,48 m storio raudono molio su XVII a. vidurio–XVIII a. pradžios radiniais sluoksniai, po kuriais tirtas iki 1,04 m storio XVII a. I pusės–vidurio horizontas. Visame sklype žemiau kultūrinių sluoksnių slūgso 35–55 cm storio sąnašinio smėlio sluoksnis be radinių, žemiau jo fragmentiškai fiksuotas pirminis paviršius be radinių. Raugyklos gatvės važiuojamojoje kelio dalyje

1 pav. Tyrimų situacijos planas: 1 – perkasa 1; 2 – perkasa 2; 3 – perkasa 3; 4 – perkasa 4; 5 – perkasa 5; 6 – iškasa 1; 7 – grindinio fragmentas 1; 8 – grindinio fragmentas 2; 9 – M1, XIX a. II pusė–XX a. I pusė; 10 – M2, XX a. I pusė; 11 – M3, XX a. I pusė; 12 – M4, XIX a. II pusė; 13 – M5, XVIII a. II pusė; 14 – M6, XVIII a.; 15 – M7, XVIII a.; 16 – M8, XVIII a;, 17 – Kr. 1, XVII–XVIII a.; 18 – grindų fragmentas, XVIII a. S. Čepelytės brėž.

Fig. 1. Area plan: 1 – trench 1; 2 – trench 2; 3 – trench 3; 4 – trench 4; 5 – trench 5; 6 – pit 1; 7 – stone pavement 1; 8 – stone pavement 2; 9 – M1, second half of the 19th–first half of the 20th century; 10 – M2, first half of the 20th century; 11 – M3, first half of the 20th century; 12 – M4, second half of the 19th century; 13 – M5, second half of the 18th century; 14 – M6, 18th century; 15 – M7, 18th century; 16 – M8, 18th century; 17 – Kr. 1, 17th–18th century; 18 – floor fragment, 18th century.

iki 2,9–3 m gylio fiksuoti XX a. II pusėje–XXI a. inžinerinių tinklų įrengimo metu suformuoti piltiniai grunto sluoksniai, įžemis nepasiektas, nes 3 m gylyje atidengtas magistralinis buitinių nuotekų vamzdis ir dėl mažo tyrimų ploto nebuvo įmanoma gilintis toliau. Įžemis sklypo ŠV dalyje pasiektas H_{abs} 120,06–120,29 m, centrinėje – H_{abs} 119,24–119,75 m (žemėjantis PR kryptimi), PR – H_{abs} 119,17 m.

Atidengta 10 užstatymo liekanų, du XX a. grindinio fragmentai (1 pav.) ir 3 įgilintos struktūros. Iš ŠV sklypo dalyje perkasoje 3 tirtos struktūros mėginys datuotas 1526–1638 m. (338±29) (FTMC–SE06–5). Architektūrinių tyrimų metu užstatymo liekanos datuotos XVII–XX a. I puse. Įžemis sklype fiksuotas 2,81–3,68 m gylyje (žemėja PR kryptimi). Kultūriniai sluoksniai fragmentiškai yra sunaikinti iki įžemio, ypač PR sklypo dalies PV pusėje.

Atidengtos užstatymo liekanos. Pirmas grindinio fragmentas atidengtas apie 10–15 cm gylyje. Atidengta atkarpa buvo 11,5 m ilgio ir 2 m pločio, orientuota ŠV–PR kryptimi. Grindinio fragmentas sudarytas iš 10x5, 15x10, 25x20 cm ir panašaus dydžio netašytų lauko akmenų. Antrasis grindinio fragmentas atidengtas apie 10–15 cm gylyje, atkarpa buvo 20,3 m ilgio ir iki 2 m pločio, orientuota ŠV–PR kryptimi. Sudarytas iš tokių pat netašytų lauko akmenų kaip ir pirmasis fragmentas. Atkarpa itin suirusi, išlikusi netolygiai, vietomis virš grindinio išlieta asfalto danga.

2 pav. Tyrimų metu perkasos 1 plote centrinėje kiemo dalyje atidengta rūsio patalpa M5 iš Š. S. Čepelytės nuotr.

Fig. 2. Cellar M5 unearthed in trench 1, in the central part of the site, viewed from the N.

Pamato fragmentas *M1* buvo iškasos 1 ŠV sienelėje, 1,15 m gylyje. Jis buvo 65 cm aukščio, 80 cm ilgio ir iki 30 cm pločio, mūrytas iš gelsvų ir raudonų plytų (27,5x14x7; 30x?x7, ir panašaus dydžio), rištų gelsvu kalkių skiediniu. Datuojamas XIX a. II puse–XX a. I puse.

Perkasos 1 ŠV dalyje H_{abs} 122,74 m atidengtas *M2*. Jis 1,65–1,7 ilgio, aukštis 52–77 cm, sienos plotis – 50 cm. Mūrytas iš gelsvos ir rausvos spalvų plytų (24x12x6 cm), rištų pilkšvu ir gelsvu kalkių skiediniu. Apatinė dalis sudaryta iš lauko akmenų, rištų kalkių skiediniu. 2 m atstumu į PR nuo M2 H_{abs} 122,90 m buvo atidengtas fragmentas *M3*. Jis buvo 1,9 m ilgio ir 30–50 cm pločio, 25–80 cm aukščio. Sudarytas iš rausvų plytų (24x12x6 cm), rištų pilkšvu ir gelsvu kalkių skiediniu, išorė apmūryta gelsvos ir rausvos spalvų plytų fragmentais, pusplytėmis, rištomis betonu. M2 ir M3 datuojami XX a. I puse. M4 atidengtas perkasos 1 plote, sklypo centrinėje dalyje, H_{abs} 122,36–122,95 m. Jis buvo 30–40 cm pločio, 60–65 cm aukščio, 2,3 m ilgio. Sudarytas iš netašytų lauko akmenų (23–27x18–22x11–15) ir raudonų plytų (22x10,5x5; 32x?x7 ir panašaus dydžio), rištų kalkių skiediniu. Datuojamas XIX a. II puse. 2,15 m atstumu į PR nuo M4 atidengtos rūsio liekanos M5 (2 pav.). Rūsio ŠV sienos viršus fiksuotas H_{abs} 122,46–122,85 m (30–60 cm gylyje). Ji buvo 2,45 m ilgio, 50–55 cm pločio. H_{abs} 121,99–122,17 m PV pjūvyje atidengtas suardytas rūsio skliautas ir siena. Ji buvo 2,2 m aukščio, 5,7 m ilgio. Jos gale atidengta 2,5 m ilgio ir 2,5 m aukščio siena. Šios atidengtos sie-

nos, tikėtina, sudarė rūsio patalpą, kuri tęsiasi ŠR kryptimi. M5 yra sudarytas iš raudonų plytų (25x12x4; 25x?x5,5; 20x12x5 cm ir panašaus dydžio) su braukomis ir netašytų lauko akmenų, rištų kalkių skiediniu. Rūsio patalpa buvo užpilta gruntu su XX a. šiukšlėmis. Pamatų apačioje, pasiekus 3,8 m gylį (H_{abs} 119,05–119,06 m), pasiektas įžemis. Rūsys datuojamas XVIII a. II puse. Rūsio patalpa po kreipimosi į I NKPVT priskirta prie Vilniaus senamiesčio (UK 16073) vertingųjų savybių.

50 cm į PR nuo M5 PR sienos H_{abs} 120,67–121,02 m atidengtos krosnies liekanos Kr. 1 (3 pav.). Jos buvo 4,45 m ilgio ir 1,55–1,6 m pločio. Fragmentą sudarė sienos ir pagrindo dalys. Jie sudaryti iš raudonos ir geltonos spalvos plytų su braukomis (27,5–30x13–16,5x5,5–7 cm dydžių), rištų raudonu moliu. Krosnis datuojama XVII–XVIII a. 40–50 cm į PR nuo Kr.1 H_{abs} 121,72–122,16 m atidengtas pamato fragmentas *M6*. Jis buvo apie 3,5 m ilgio ir 1,25–1,3 m pločio. M6 sudarytas iš gelsvų plytų su braukomis (30x15x?, 25–29x12–15x? cm ir panašaus dydžio) ir netašytų lauko akmenų, rištų raudonu moliu ir kalkių skiediniu. 1 m atstumu į PR H_{abs} 122,00–122,09 m atidengtas M7. Jis buvo 50–60 cm pločio ir 1,4 m ilgio, sudarytas iš gelsvų plytų su braukomis (30x15x?; 25–29x12–15x? cm ir panašaus dydžio), rištų raudonu moliu. 1 m atstumu į PR nuo M7 buvo patalpos grindų (?) fragmentas. Jis atidengtas H_{abs} 122,12–122,33 m, buvo 3,2 m ilgio ir 1,1 m pločio. Jis buvo sudarytas iš gelsvos ir rausvos spalvų plytų (28x12–15x7 cm), rištų kalkių skiediniu. Po juo H_{abs} 121,68 m ŠR pjūvyje atidengtas sienos fragmentas M8. M6, M7 ir grindų fragmentas datuojami XVIII a. M8 buvo 0,87–1,39 m pločio, 60 cm aukščio, sudarytas iš gelsvų plytų su braukomis (29–33x16x7,5–8,5 cm dydžio), rištų raudonu moliu. M8, tikėtina, taip pat priklausė XVIII a. užstatymui.

Kasinėjimų metu rasta 1209 radiniai, datuojami XVI a. pabaiga–XX a. 1157 iš jų priklausė masinės medžiagos grupei (4 pav.). Rasta 52 ypatieji radiniai, vienas iš jų – monetų lobis,

3 pav. Hipokaustinės (?) krosnies fragmentas Kr. 1 iš ŠR. S. Čepelytės nuotr.

Fig. 3. The base of a hypocaust (?) furnace Kr. 1, viewed from the NE.

4 pav. Tyrinėjimų metu aptikti masiniai radiniai: 1, 2 – karniziniai kokliai; 3 – puodynės dugnas; 4 – puodynės pakraštėlis. S. Charževskio nuotr.

Fig. 4. Some mass finds: 1, 2 – cornice stove tiles; 3 – the base of a pot; 4 – a rim.

5 pav. Tyrinėjimų metu aptikti ypatieji radiniai: 1 – pypkės galvutė; 2 – sulenkiamas peiliukas; 3 – bulės tipo plomba; 4 – kryželio fragmentai; 5 – žiedas; 6 – Švedijos karalystės Kristinos 1641 m. 1 erė. L. Kajotos nuotr.

Fig. 5. Some special finds: 1 – the bowl of a pipe; 2 – a folding knife; 3 – a bula; 4 – pieces of a small cross; 5 – a ring; 6 – 1-öre coin of Christina of Sweden, minted in 1641.

kurį sudarė 103 monetos (5:6 pav.). Tyrimų metu surinkti radiniai atitinka tipišką Vilniaus miesto senamiesčio kultūriniuose sluoksniuose randamą medžiagą, tik aptikta kiek mažiau nei įprastai puodynių ir koklių fragmentų. 93,3 % visų radinių sudarė buitinės keramikos radiniai. Didžiausias masinių radinių grupes sudarė koklių (7,95%), puodynių (18,24 %) ir puodų (67,42 %) fragmentai ir dalys. Bene penktadalis (18,7 %) visos rastos keramikos buvo dengta žalios spalvos glazūra, daugiausia žalia glazūra dengtų buvo puodynių fragmentų, iš jų net 47,84 % nuo visų suinventorizuotų. Didžioji dalis rastų koklių buvo plokštiniai (51,09 %), daugiausia buvo dekoruoti augaliniais motyvais (23,91 %), maureskomis (6,52 %), tęstiniais ornamentais (8,67 %), kesonais (7,60 %).

Tyrimų metu rasti 52 ypatieji radiniai, tarp jų – monetų lobis. Be monetų lobio, didžiausią ypačiųjų radinių grupę sudarė monetos – 27 (51,92%). 17,31 % surinktų monetų buvo LDK ir Lenkijos karalystės Jono Kazimiero 1660–1666 m. šilingai, 13,46 % sudarė ATR monetos – Augusto III grašis ir šilingai, Stanislovo Augusto Poniatovskio grašiai ir trigrašis. Likusios buvo įvairios – Rusijos imperijos, Rusijos carystės, Kuršo kunigaikštystės, Švedijos karalystės, Prancūzijos, Lenkijos respublikos, XVI–XX a. I puse datuojamos monetos. Monetų lobį sudarė 103 Lenkijos karalystės (69,9 %) ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (30,1 %) Jono Kazimiero 1660–1666 m. šilingai.

Aptikta 918 gyvūnų kaulų ir jų fragmentų. 75,7% visų surinktų kaulų sudarė galvijų, 4,9 % kiaulių ar šernų, 4,3 % avių ar ožkų, 12,2 % arklių.

9 Raugyklos Street

In 2023, detailed excavations (224 m^2) and a survey (3 m^2) were carried out at 9 Raugyklos Street in Vilnius (Fig. 1). The identified deposits were predominantly mid- to late-20th-century backfill up to a depth of 1.15–2.56 m, thinnest on the SE side and much more substantial on the NW side. Below, a layer dating to the mid-17th–early 18th century (50 cm thick) was found. Next, a layer dating to the first half of the 17th century (30 cm thick) was identified. The accumulation of these layers was uneven, and they were best preserved on the NW end of the plot. On the SE side, below the 20th-century backfill, two horizons were identified: the upper horizon, dating from the mid-17th to the early 18th centuries (0.1–1.48 m thick); and the lower horizon, darting to the first half of the 17th century (up to 1.04 m thick). Next in the stratigraphic sequence, below the cultural layers, was an alluvial sand deposit around 35–55 cm in

thickness, followed by a fragmentary ancient surface, neither of which yielded finds. Below the carriageway of Raugyklos Street, backfill from the mid- 20th to the 21st century was identified, reaching to a depth of 2.9–3 m; the excavation did not reach the natural layer in this area. A fragmentary 20th-century stone pavement and structures spanning the 17th–20th centuries were uncovered (Figs. 1–3). Finally, the excavation examined 3 features that were cut into the natural layer.

Of the 1,209 finds, 1,157 were considered mass material (Fig. 4), while 52 were designated as special finds (Fig. 5). Pot fragments made up the majority of the household pottery assemblage, but the overall quantity of pots and stove tiles was smaller than expected. Most ceramics featured a green glaze. The stove tiles displayed plant motifs, moresque and running ornaments, and caissons. Coins accounted for the majority of special finds: a hoard of 103 Polish and Lithuanian shillings of John II Casimir minted in 1660–1666; coins of the Polish–Lithuanian Commonwealth, such as shillings and a grosz of Augustus III and 1-grosz and 3-grosz coins of Stanisław II August; and the occasional coin from the Russian Empire, Tsarist Russia, the Duchy of Courland, the Kingdom of Sweden, and the French and Polish republics. The coin assemblage spans the 16th–mid-20 centuries.

Martyna Remenčiūtė,
Aurimas Steponkus

Žygimantų gatvė 13

2023 m. Vilniaus senamiesčio teritorijoje, Žygimantų g. 13 sklype, planuojamų naujų pastatų statybų ir inžinerinių tinklų tiesimo vietose tęsti dar 2022 m. T. Šimanausko pradėti tyrimai. Detaliųjų tyrimų metu ištirtos 4 perkasos – 495 m² plotas, o žvalgymų metu tirtas 137,4 m² plotas – vienas žvalgymų plotas, 6 tranšėjos ir 6 iškasos.

Žvalgomuosius tyrimus 1992 m. vykdė G. Gendrėnas (*LIIR*, f. 1, b. 2453) ir 1998 m. A. Vaicekauskas (*ATL 1998 ir 1999 metais*, 2000, p. 484–486). Tyrimų metu 40–50 cm ir 1,7 m gylyje atkasti akmeniniai grindiniai, 80 cm gylyje atkasti XVIII ar XIX–XX a. mūrinių statinių fragmentai. Vertingas archeologinis sluoksnis, datuojamas XVII a., fiksuotas nuo 1,4–2,4 m gylio. Įžemis pasiektas 1,4–3,3 m gylyje.

Didesnės apimties tyrimai Žygimantų g. 13 sklype vyko 2022 m. Jų metu T. Šimanauskas atliko detaliuosius tyrimus 295 m² plote – 2 perkasose. Tirtose sklypo dalyse iki 0,6–1,2 m gylio (pastatų patalpose iki 3 m) fiksuoti XX–XIX a. datuojami sluoksniai suformuoti priestatų statymo ir pastato griovimo metu. Nuo 1,1–1,4 m gylio kasti XVIII a. pabaigoje–XIX a. pradžioje suformuoti sluoksniai, supilti pastato statybos, gatvės tiesimo metu. Ankstyviausias, XVII a. datuojamas, sluoksnis sklype yra susiformavęs nuo 1,4–2,4 m gylio. Jis daugelyje vietų apardytas XVIII a. pabaigoje–XIX a. pradžioje vykusių statybų metu. Įžemis – balto smėlio su rudo molio tarpsluoksniais sluoksnis atidengtas nuo 2,8–3,1 m gylio. Sklype fiksuoti 3 XX–XIX a. akmenų grindinių lygiai, XVIII a. pabaigoje–XIX a. pradžioje statyto pastato dalis – 3 patalpos, kuriose išlikusios struktūros – dvi krosnys, kolonos, patalpų grindų paviršiai. Greta pastato atidengti du „Kiaulių“ skersgatvio paviršiai – viršutinis, datuojamas XVIII a. pabaiga–XIX a. pradžia, ir apatinis, ankstyvesnės gatvės paviršius, maždaug datuojamas XVII–XVIII a. (*ATL 2022 metais*, 2023, p. 416–420).

Pagal istorinius ir kartografinius šaltinius žinoma, jog šioje teritorijoje jau 1600 m. buvo įrengtas sodas, priklausęs Kiškų giminei. Jis